

Position paper Vonk Alkmaar voor het rondetafelgesprek op 16 april 2026 over de voorgestelde wettelijke taak voor bibliotheken om het lezen bij onderwijsinstellingen te bevorderen

Aanleiding

Op 16 april 2026 organiseert de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) van de Tweede Kamer der Staten-Generaal een rondetafelgesprek over het wetsvoorstel tot wijziging van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen en enkele andere wetten in verband met o.a. een zorgplicht voor gemeenten. Monica Kastelein, docent Nederlands en taalcoördinator, schuift namens Vonk Alkmaar aan tijdens blok 2 van dit gesprek. Het onderwerp dat dit blok behandelt wordt, is de voorgestelde wettelijke taak voor bibliotheken om het lezen bij onderwijsinstellingen te bevorderen. Vonk Alkmaar deelt haar visie en praktijkervaringen omtrent de samenwerking tussen middelbare school en bibliotheek, geeft aan wat die samenwerking oplevert, waarom het belangrijk is dat die blijft bestaan en dat daar subsidie voor is.

Opbouw samenwerking

De samenwerking tussen Vonk Alkmaar en Bibliotheek Kennemerwaard ging van start in schooljaar 2021-2022. Beide partijen zien De bibliotheek op school expliciet als samenwerking, niet als een dienst van de bibliotheek aan de school. Beide partijen investeren in die samenwerking; naast het geld dat Vonk Alkmaar zelf jaarlijks investeert in taal- en leesbeleid, betaalt de school een vast bedrag per jaar voor het afgesproken aantal uren dat de consultant van de bibliotheek voor de school werkt. Daar staat tegenover dat de consultant namens de bieb niet alleen helpt met het vergroten en onderhouden van de boekencollectie en het opzetten en uitvoeren van activiteiten rondom lezen en leesplezier, maar daarbij ook het geld inzet dat de Bibliotheek voor deze samenwerking ontvangt van de overheid in het kader van het Masterplan Basisvaardigheden. De bibliotheek zelf tenslotte bekostigt de overige uren uit het contract van de consultant en overheadkosten. Deze constructie creëert grote betrokkenheid en een sterk verantwoordelijkheidsgevoel bij beide partijen.

De praktijk

In samenwerking met de consultant van Bibliotheek Kennemerwaard is er de afgelopen jaren op Vonk Alkmaar ongelofelijk veel bereikt op het gebied van lezen en leesplezier. Vrij lezen is opgenomen in het rooster; elke dag van de week lezen alle leerlingen tijdens een vastgesteld lesuur 20 minuten, welk vak je dat uur ook maar hebt. Daarnaast lezen leerlingen elke les Nederlands nog 10 minuten, samen met de docent. Om dat mogelijk te maken, is de collectie van het Open Leer Centrum de afgelopen 5 jaar uitgegroeid van ongeveer 150 naar meer dan 2000 banden; elk jaar wordt er in samenwerking met de consultant besteld en gesaneerd om de collectie up-to-date te houden.

Ook besteden docenten – vooral de docenten Nederlands – op andere manieren veel aandacht aan boeken en lezen. Ze laten bijvoorbeeld wekelijks een boekentrailer zien van Boek voor Nederlands of zetten de lessen van dit platform in, en zorgen dat de besproken titels in het Open Leer Centrum aanwezig zijn. De besproken titels worden dan vaak gelijk uitgeleend. Er wordt op informele wijze over boeken gepraat en docenten helpen actief mee met het zoeken naar het juiste boek voor elke leerling.

De school zorgt ervoor dat het OLC dagelijks de gehele schooldag geopend is. Leerlingen lopen er makkelijk binnen. In het OLC maken leerlingen veelvuldig gebruik van *De Verhalenvinder*, een online tool die vmbo-leerlingen helpt met het vinden van een geschikt boek. Ook zijn er aantrekkelijke displays, is er een Bookflixwand en wordt er aandacht besteed aan landelijke acties – van *Paarse Vrijdag* tot *Heel de klas leest*.

In het kader van De bibliotheek op school spelen alle eerste- en tweedejaars een escape roomspel in de bibliotheek, waarvoor de leerlingen eerst klassikaal een boek lezen. Ook wordt er voor alle brugklassen een Boekenfeestje georganiseerd in de bibliotheek, worden er workshops over digitale geletterdheid gegeven en vindt er elk jaar, onder leiding van professionele Spoken Word artiesten, een Poetry Slam plaats voor alle derde klassen. De vierdejaars brengen elk jaar een bezoek aan het Literatuurmuseum. Ook komen er schrijvers op bezoek, die soms grote indruk weten te maken en zelfs de meest fanatieke leeshaters weten te inspireren. Ook regelt de bibliotheek voor de school alle materialen rondom landelijke acties zoals 3PAK en Heel de klas leest.

Al deze inspanningen en activiteiten hebben tot gevolg dat boeken, taal en lezen uit het verdomhoekje worden getrokken; leerlingen vinden het normaal om een boek te lezen en ze vinden het steeds vaker ook leuk. Daar zijn tal van voorbeelden van; leerlingen die eerst alleen Donald Ducks lazen en na het spelen van de escape game ineens zien hoeveel leuke boeken er eigenlijk bestaan, leerlingen die vol trots hun zelf geschreven Spoken Word-teksten voordragen, en klassen die niet willen dat de docent stopt met voorlezen.

Waar een school wat aan heeft

Zoals al het bovenstaande duidelijk maakt, levert een goede samenwerking met de plaatselijke openbare bibliotheek op het gebied van leesbevordering een middelbare school heel veel op; het beleid, de collectie en de activiteiten zijn het resultaat van een hechte samenwerking die zich gedurende vijf jaar ontwikkeld heeft. De consulent brengt niet alleen ideeën, inzichten en collectiekennis met zich mee, maar ontzorgt ook het docententeam van de school in de organisatie en de uitvoer van activiteiten. Ook kant-en-klare lessen en projecten, die de docent verder ontzorgen en handvatten geven, zijn een belangrijke toevoeging.

Een dBoS-samenwerking valt of staat natuurlijk in eerste instantie met de docenten die deze samenwerking aangaan. Hun hart voor lezen, boeken en de taalontwikkeling van leerlingen vormt de bodem waarop deze samenwerking tot bloei kan komen. Niet alle docenten Nederlands, laat staan docenten in het algemeen, vinden zo'n samenwerking even belangrijk of zijn geneigd daar tijd, moeite en energie in te steken. Niet elke docent is van nature een leesbevorderaar. We weten inmiddels hoe belangrijk lezen is voor de woordenschat en taalontwikkeling van leerlingen. Daarom zouden leesbevorderingscampagnes en samenwerkingen als deze zich niet alleen moeten richten op primair en voortgezet onderwijs, maar ook op docentenopleidingen. Passie werkt aanstekelijk; zien lezen doet lezen!

Namens Vonk Alkmaar,
Monica Kastelein, docent Nederlands en taalcoördinator
Erwin Hurenkamp, consulent *De bibliotheek op school*